

Karta rozmowy do filmu *Jestem stąd*

O przynależności, tożsamości i wykluczeniu

Jestem stąd, Migration Matters, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021.

czas trwania: 5 minut 46 sekund

opis filmu: „Dla mnie jest naprawdę bardzo męczące, gdy ciągle muszę się tłumaczyć i usprawiedliwiać albo wypowiadać w imieniu swojej społeczności”, mówi Melis, która określa się jako stuprocentowa Turczynka i stuprocentowa Niemka. „Nie ma znaczenia, że czujesz się częścią społeczeństwa, bo ludzie uważają inaczej”, dodaje. Kto decyduje, gdzie jest nasze miejsce? Czy przynależymy do społeczeństwa? Jaka jest nasza tożsamość? Materiał edukacyjny może zostać wykorzystany na zajęciach w szkole na temat faktów i mitów dotyczących współczesnych migracji.

autorka: Małgorzata Czaicka-Moryń

Ten materiał służy wsparciu nauczycielki/nauczyciela w prowadzeniu na godzinie wychowawczej rozmowy na podstawie filmu *Jestem stąd*, w którym młodzi ludzie opowiadają o swojej tożsamości narodowej i swoich doświadczeniach związanych z miejscem, w którym żyją. Scenariusz zajęć dotyczy również problemu wykluczenia. Materiał ma być pretekstem do rozmowy z uczniami i uczenicami na temat problemów z tzw. tożsamością złożoną, czyli określaniu siebie jako np. niemiecka Turczynka, Niemka o tureckich korzeniach. W poruszaniu tego zagadnienia pomocne będzie wykorzystanie karty rozmowy *Moja tożsamość jest złożona*.

Znajdziesz tu przegląd celów i tematów możliwych do realizacji z klasą, propozycję struktury rozmowy, zestaw pytań pomocniczych, a także kartę pracy dla młodzieży. Zapraszamy cię do skorzystania z tych podpowiedzi według swoich potrzeb, do wybrania i dostosowania celu zajęć, głównego tematu oraz przebiegu lekcji do twoich planów, programu, a przede wszystkim potrzeb i możliwości grupy.

maksymalnie 40 minut

klasy VI–VIII szkoły podstawowej i szkoła ponadpodstawowa

godzina wychowawcza

PYTANIE KLUCZOWE

Czy ktoś ma prawo powiedzieć drugiej osobie, że nie jest stąd?

CELE ZAJĘĆ (W JĘZYKU UCZNIĄ, UCZENNICY):

Zastanowisz się, jak kształtuje się poczucie przynależności do danego miejsca/kraju i co sprawia, że czujemy się w nim jak u siebie. Czy decydujemy o tym my, czy może otoczenie? Zastanowisz się również, jak działa mechanizm wykluczenia poprzez budowanie podziałów my–oni.

KRYTERIA SUKCESU (W JĘZYKU UCZNIĄ, UCZENNICY):

- poznasz mechanizm wykluczenia poprzez budowanie podziałów my–oni i zastanowisz się, co wpływa na to, że w jakimś kraju czujemy się „tutejsi”
- dowiesz się, jakie zachowania powodują, że ludzie budują podział „ja jestem stąd”–„ty nie jesteś stąd”
- zastanowisz się, z jakich powodów grupy większościowe tworzą podziały my–oni
- zastanowisz się, dlaczego zdanie „Nie jesteś stąd” jest wykluczające i stygmatyzujące

METODY	FORMY PRACY	ŚRODKI DYDAKTYCZNE I MATERIAŁY
rozmowa, film	praca w grupach, rozmowa na forum	film <i>Jestem stąd</i> , komputer z rzutnikiem, dostęp do Internetu, wydrukowane załączniki

Wprowadzenie

Umieść na ścianie lub tablicy w klasie wydrukowane cytaty z filmu. Uczniowie i uczennice czytają cytaty i rozważają, który najbardziej ich poruszył. Poproś ich o zastanowienie się, w jakiej sytuacji ktoś mógł wypowiedzieć te słowa. Zachęć uczestników i uczestniczki zajęć do refleksji nad tymi cytatami. Zapytaj, jak by się czuli, gdyby usłyszeli takie słowa.

1. „Polacy myślą, że Polak powinien być biały, a ja biała oczywiście nie jestem”.
2. „To kompletna bzdura. Jak Wietnamczyk może być Czechem? To tak, jak by powiedzieć, że Turek jest Niemcem”.
3. „W podstawówce niektórzy przezywali mnie żółtkiem. Wyśmiewali się z moich oczu, mojej twarzy. Wyzywali od śmierdzieli i tym podobnych. To było po prostu...”
4. „My nie obchodzimy Bożego Narodzenia, więc gdy wszystkie dzieci opowiadały o swoich prezentach, a ja nie dostałem nic, czułem się zawstydzony, więc kłamałem. Czułem, że coś tracę, że jestem gorszy”.
5. „Gdy w Niemczech mówię, że jestem niemiecką Turczynką albo Turczynką w Niemczech, to ludzie na to... »Ach...«”.
6. „Nie mogę być stuprocentowym Czechem, jeśli nie zostanę zaakceptowany przez większość”.
7. „Nie ma znaczenia, że czujesz się częścią społeczeństwa, bo ludzie uważają inaczej. Dopóki będą dawać nam to odczuć lub dopóki będą mieli taką postawę w stosunku do migrantów, nasze poczucie przynależności nie będzie miało znaczenia”.

Rozmowa

1. PORUSZAJĄCY WGLĄD W ŻYCIOWE DOŚWIADCZENIA

Rozdaj uczniom i uczennicom karty pracy i obejrzyjcie film *Jestem stąd*, w którym wypowiadają się młode osoby z doświadczeniem migracji (doświadczonej osobiście lub przez rodziców, którzy wyemigrowali przed ich urodzeniem). Zaproponuj, aby podczas oglądania filmu mieli przed sobą pytania z karty pracy załączonej do materiału.

2. WYMIANA OSOBISTYCH WRAŻEŃ I UWSPÓLNIANIE WIEDZY

Zaproś młodzież do podzielenia się wrażeniami i refleksjami na temat filmu. Zbierz w formie notatki na tablicy wypowiedzi uczniów i uczennic (zarówno ich refleksje, jak i wiedzę, którą zdobyli podczas

oglądania filmu). Jeżeli jest to konieczne, zadaj pytania pomocnicze. Poniżej znajdziesz przykładowe pytania, które możesz skierować do klasy:

1. Jak wam się oglądało ten film? Jakie były wasze wrażenia po jego obejrzeniu? Jakie emocje wywołał?
2. Co lub kto waszym zdaniem może decydować o tym, czy w jakimś kraju czujemy, że jesteśmy tutejsi?
3. Co waszym zdaniem ma wpływ na to, że w jakimś kraju czujemy się jak u siebie?
4. Czy jest coś, co może według was decydować, że ktoś jest „obcy”?
5. Która opowieść zrobiła na was największe wrażenie? Która historia najbardziej cię zaskoczyła?
6. Jaki jest według was główny temat tego filmu? Jaki jest główny przekaz?
7. Co wam się podobało w tym filmie, a co nie?

3. PODSUMOWANIE WIEDZY I DOPRECYZOWANIE ZAUWAŻONYCH PRAWIDŁOWOŚCI

Zapytaj uczestników i uczestniczki zajęć: Dlaczego grupa większościowa ma tendencje, żeby kogoś wykluczać? Dlaczego „nowe” osoby tak bardzo chcą być „stąd”? Która grupa (wykluczona czy wykluczająca) czuje strach, lęk, obawę? Jaka może być tego przyczyna?

4. TRENING WŁĄCZANIA NOWEJ WIEDZY DO CODZIENNYCH NAWYKÓW

Poproś uczniów i uczennice, aby ponownie przyjrzeni się wydrukowanym cytatom i zastanowili, czy po obejrzeniu filmu ich wybór cytatu, który zrobił na nich największe wrażenie, byłby taki sam.

Zaproś do rozmowy i odpowiedzi na pytania: co decyduje o tym, czy w danym kraju czujemy się jak u siebie? Czy poznanie historii osób, których słowa były umieszczone na tablicy/w klasie, spowodowało, że stały się one „prawdziwsze”?

AUTOREFLEKSJA

Na zakończenie zajęć podkreśl, że nikt nie powinien narzucać nam swojego zdania i decydować, czy możemy się nazywać tutejszymi. Każdy ma prawo do odczuwania, że w jakimś miejscu czuje się jak w domu, do tego miejsca przynależy. Budowanie wspólnej przestrzeni życia nie może przebiegać na osi my–oni. Takie podejście przyczynia się bowiem do tworzenia murów i podziałów w społeczeństwie oraz generuje niepotrzebny lęk i strach przed sobą nawzajem.

KARTA PRACY DLA MŁODZIEŻY

1. Za chwilę obejrzysz krótki (5:46 min) film **Jestem stąd**. Zwróć uwagę na opowieści bohaterów i bohaterek. Co ich spotyka na co dzień, z czym bywa im trudno? Jakie emocje wywołują w nich te sytuacje?

Jakie zachowania innych powodują, że jest im lepiej, i dają im poczucie, że są częścią społeczności, w której żyją? Kiedy ich życie byłoby prostsze?

2. Twoje wrażenia po lekcji.

Czy stałeś/stałaś się bardziej uważny/uważna na wolność ludzi do określania siebie?

.....

.....

.....

Czy zastanawiałeś/zastanawiałaś się kiedyś nad tym, że osoby, które wyglądem wyróżniają się w społeczeństwie, mogą zmagać się z piętnem bycia „nietutejszym”?

.....

.....

.....

Jak sądzisz, jak się czują osoby, które muszą udowadniać, że są tutejsze, ponieważ społeczeństwo tak nie uważa?

.....

.....

.....

Więcej materiałów na stronie internetowej Centrum Edukacji Obywatelskiej: www.globalna.ceo.org.pl.

- Mirosław Skrzypczyk, *Szkoła dobrej rozmowy. Dlaczego warto uczyć młodzież sztuki rozmowy o wyzwaniach współczesnego świata?*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2020, <https://globalna.ceo.org.pl/material/szkoła-dobrej-rozmowy>.
- Malina Baranowska-Janusz, Julia Godorowska, Elżbieta Krawczyk, *Rozmawiamy o uchodźcach. Punkty widzenia. Klub Dobrej Rozmowy*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2017, <https://globalna.ceo.org.pl/material/rozmawiamy-o-uchodzcach-punkty-widzenia-klub-dobrej-rozmowy>.
- *8 potrzeb – jak przygotować się do rozmowy w klasie o uchodźstwie i migracjach?*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, <https://globalna.ceo.org.pl/material/jak-w-szkole-rozmawiac-o-uchodzstwie-i-migracjach>.

Materiał powstał w 2022 roku ramach projektu „Rozmawiamy o uchodźcach”, który jest częścią przedsięwzięcia „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. Przedsięwzięcie jest finansowane ze środków Unii Europejskiej i współfinansowane przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności w ramach programu „Szkoła ucząca się”. Treść wyraża wyłącznie poglądy autorów, autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności ani Unii Europejskiej.

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

„I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” jest częścią programu DEAR (The European Commission's Development Education and Awareness Raising Programme), który wspiera projekty angażujące społeczeństwo Unii Europejskiej w globalne zagadnienia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Poprzez finansowanie programów takich jak „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” DEAR promuje uniwersalne wartości, m.in. wolność, demokrację, praworządność, oraz umożliwia obywatelom i obywatelkom Europy włączenie się w globalny rozwój. Program DEAR finansuje około 30 programów w krajach członkowskich UE. Projekty te przyczyniają się do zwiększenia wiedzy Europejczyków i Europejczykowie oraz ich zaangażowania w kreowanie pozytywnych zmian społecznych na poziomie zarówno lokalnym, jak i międzynarodowym. Działania DEAR wspierają również pracę UE na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Wydawca:
Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2022

Autorka: Małgorzata Czaicka-Moryń
Redakcja merytoryczna: Julia Godorowska, Katarzyna Dzieciotłowska
Redakcja językowa i korekta: Justyna Yiğitler
Projekt graficzny i skład: RZECZYPOBRAZKOWE

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i posiadaczach praw. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.